

ŽIVLJENJE IN DELO ŠTEFANA BARBARIČA

Dne 30. junija letos za srčno kapjo preminuli Barbarič je bil rojen 19. oktobra 1920. Izšel je iz mravno zdravega in delavnega kmečkega rodu v prekmurskem Túrnišču. Gimnazijo je obiskoval v Murski Soboti in Ljubljani ter zatem študiral slavistiko na univerzah v Ljubljani in Budimpešti (dipl. 1948 v Lj.). Najprej je nekako devet let poučeval po gimnazijah v Ljubljani, belokranjskem Črnomlju in na koroških Ravnah, že tedaj je kazal izredno znanje in se udejeval kot publicist v mariborskih Novih obzorjih.

Nato je bil štiri leta asistent za slovensko književnost na filozofski fakulteti v Ljubljani, vmes se je študijsko spopolnjeval tudi v Nemčiji, v Marburgu ob Lahni. Asistentsko delovno mesto je moral še z nekaterimi tovariši prisilno zapustiti približno tedaj, ko so z univerze krivično odstranili prof. dr. Slodnjaka. Za pet let se je zatekel na dopisno delavsko univerzo in zatem spet našel svojemu znanju in nagnjenjem ustrezno mesto na filozofski fakulteti v daljnem Zadru. Tam je sedem let (1965—1972) predaval slovensko književnost in jezik, si izoblikoval svojo znanstveno metodo ter navezal iskrene prijateljske stike s hrvaškimi slavisti. V to obmorsko dalmatinsko mesto se je občasno do zadnjega vračal in tam predaval kot profesor gost.

Sledila je služba tajnika urednika pri Slovenski matici, trajala je osem let (1972—1980). Ustanovi je z zanesljivim občutkom pomagal oblikovati knjižni program, ji uredil nekaj zbornikov — »Kmečki upori v slovenski umetnosti«, »Prijatelj zbornik«, »Simpozij o Ivanu Cankarju«, sourejal je njen Glasnik in v njem tudi objavljal, pri Matici je izšla njegova knjiga *Turgenjev in slovenski realizem* (1983), ena naših prvih primerjalnih študij s slovanskega območja. Pri ustanovi je ostal član upravnega odbora in knjižnega odseka, ko ni bil več tajnik, kot recenzent je presojal predložene rokopise strogo po njih kvaliteti in na sejah sodeloval s pretehtano besedo, ki so ji morali vsi prisluhniti. Na predlog upravnega odbora je za svoje solidno opravljeno tajniško-uredniško delo prejel odlikovanje, red dela z zlatim vencem.

Njegovo zadnje delovno mesto je bilo ravnateljstvo v Slovanski knjižnici, ki bi ob koncu tega leta doseglo spet osem let (1981—1988). Kot ravnatelj se je boril s kroničnimi prostorskimi in finančnimi težavami te ustanove ter skrbel za selekcionirano nabavo knjig, ustrezno posebnemu značaju te študijske knjižnice. Postavil je vrsto smotrnih izbranih knjižnih razstav: ne le o *Josipu Jurčiču*, o njem je v tem času napisal monografijo (*Partizanska knjiga*, 1986), temveč tudi o Dostojevskem pri Slovincih, o Senoi in Djalskem, o čeških knjižnih novostih, o A. S. Puškinu in o slovensko-slovaških literarnih stikih. Delovno skupnost je vodil na strokovne ekskurzije, na ogled knjižnic v Gorici, Trstu in Mariboru, sam pa se je mudil v Pragi in Mártinu na Slovaškem, da bi okrepil stike s sorodnimi ustanovami.

Prof. Barbarič je tudi več let predsedoval Slavističnemu društvu Slovenije ter tako organizacijsko in delovno povezoval znanstvene raziskovalce z univerze in inštitutov ter srednješolske in osnovnošolske pedagoge iz matične in zamejske Slovenije. Ni se mu zdelo za malo žrtvovati znaten del svojega dragocenega časa, saj je sam nekdanj okušal bridkosti prosvetarskega tlačana na terenu. Društvo je v njegovem obdobju delovalo izjemno živahno in uspešno, zato in v priznanje njegovega znanstvenega dela je nekdanjega predsednika v naslednji poslovni dobi izvolilo za častnega člana.

Barbaričevo osrednje delo in ljubezen pa je slej ko prej bila literarnozgodovinska znanost. Svoje ocene, članke in razprave je objavljal v *Sodobnosti*, *Naših razgledih*, *Jeziku in slovstvu*, *Slavistični reviji*, *Glasniku SM*, v *Delu* (Književnih listih) ter po raznih domačih in tujih enciklopedijah ali jih kot referate, prebrane na kongresih, simpozijih in zborovanjih, priobčeval v raznih zbornikih, in sicer ne le v slovensščini, temveč tudi v hrvaščini in madžarščini. Tekoče je obvladal tudi nemščino, francoščino in seveda ruščino. Veliko je pisal o raznih slovenskih pisateljih, pesnikih in esejistih od protestantov do moderne in našega časa, največ o Jurčiču — gre za članke, ki so sestavine prihodnje monografije — pa o znanstvenikih, zlasti o Prijatelju, Murku in Slodnjaku. Barbaričeva posebna pozornost in ljubezen sta veljali domačemu Prekmurju, njegovi zgodovini, kulturi, govoric, pokrajini, običajem, ljudstvu in pomembnim rojakom. Poleg slovenske književnosti so ga od

začetka pritegovale tudi hrvaška pa madžarska (Petöfi in drugi) in ruska (Puškin, Čehov itn.).

Posebno značilno in uspešno področje raziskav prof. Barbariča je primerjalna književnost, predvsem *primerjalna slavistika*. Napisal je tehtne razprave o miselnem vplivu evropskega humanizma, zlasti Erazma Rotterdamskega, na slovenske protestante, predvsem na Trubarja; o naši reformacijski književnosti v srednjeevropskem kontekstu; o stari prekmurski in vzhodnoštajerski pa kajkavski hrvaški književnosti; o Herderju in začetkih slovenske romantike; o Šenoi in Slovincih; več razprav o Turgenjevu ter njegovem vplivu na Jurčiča, Celestina in Kersnika — mozaičnih kamnov za prihodnjo knjigo; o stikih med Slovenko in Srbsko mitico; o Milanu Marjanoviču kot slovensko-hrvaškem literarnem posredniku; o Nietzschejevem in Cankarjevem Dionizu itd.

Veliko se je pokojni ukvarjal tudi z *načelnimi in teoretičnimi* vprašanji literarne vede: pisal o raznih literarnozgodovinskih šolah in njih metodah, razpravljal o slovstvenih zvrsteh v obdobju našega razsvetljenstva, o narodnokulturni ideji v obdobju romantike, o nazorskih razhajanjih ob koncu prejšnjega stoletja, o težiščih Zupančičeve literarne misli, še posebej so ga zanimali tipi romana in druge proze v času realizma, obravnaval je tudi vprašanje interpretacije leposlovnih besedil.

Vse glavne značilnosti njegove znanstvene usmerjenosti so zastopane tudi v njegovih dveh knjigah. V delu *Turgenjev in slovenski realizem*, ki je za širšo izobražensko javnost prirejena doktorska disertacija, natančno razpravlja o prevodih tega ruskega pisatelja v slovenščino do konca prejšnjega stoletja, o odmevih njegove umetnosti v naši tedanji publicistiki in kritiki, zlasti pri Celestinu, o vplivih Turgenjeva na nekatere naše pisatelje, predvsem na Kersnika, in o opredeljevanju našega realizma pod vplivom Turgenjeva v smeri t. i. poetičnega realizma. Barbaričeva študija je doživela zelo ugodne odmeve doma in v tujini.

V monografiji *Josip Jurčič* (zbirka Znameniti Slovenci) je ostal Barbarič v istem obdobju, le da tokrat ne gre za komparativno, temveč individualno obravnavo. V sodobnem strokovnem, a tudi dostopnem jeziku razpravlja o pisateljevem rodu in mladosti, o začetkih njegovega pripovedništva, o delih iz 2. pol. 60-ih let, zlasti o romanu *Deseti brat*, o Jurčičevem časnikarsko političnem delu in njegovem zavzemanju za jugoslovansko idejo ter o njegovih poznejših literarnih spisih, končno pa označuje nazorske in oblikovne prvine njegovega ustvarjanja. Barbarič v knjigi večkrat ponovi ugotovitev, da je v Jurčičevem pisanju več realističnih potez, kot mu jih je nekdanj priznavala slovstvena zgodovina.

V svojem prekmalu sklenjenem življenju in ob svojem načrtno prizadavnem delu se je izoblikoval v nenavadno razgledano, prodorno, izvirno in z rezultati bogato znanstveno osebnost. Povojne politične razmere pri nas so zakrivile, da mu ni bilo dano znanstveno delo opravljati tam, kjer je bilo obetavno zastavljeno, na ljubljanski univerzi, temveč ob boju za vsakdanji kruh drugje in v drugih službah. Njegov nepredvideni odhod iz naše srede pomeni veliko, skorajda nenadomestljivo izgubo za slovensko in slovansko literarno zgodovino. Nič manj ga ne bomo pogrešali kot poštenega in pokončnega človeka, preudarnega in zanimivega sobesednika ter prekmursko prijetnega družabnika.

Joža Mahnič

Akademija za glasbo, Ljubljana

JOŽE KORUZA (1935—1988)

Dne 8. avgusta je umrl dr. Jože Koruza, redni profesor za zgodovino slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani in od leta 1980 tudi član uredniškega odbora Slavistične revije.

Rodil se je 13. avgusta 1935, leta v Ljubljani, kjer je tudi dokončal gimnazijo leta 1953 in diplomiral na Filozofski fakulteti leta 1960 iz slovenskega jezika in književnosti ter leta 1961 iz svetovne književnosti in literarne teorije. V študijskem letu 1961/62 je bil asistent na Oddelku za svetovno književnost in literarno teorijo, nakar je po odsluženju vojaškega roka prešel na Oddelek za slovanske jezike in književnosti, najprej kot honorarni bibliotekar in leta 1964 kot asistent za starejšo slovensko književnost. Ta je nato postala temeljno, čeprav ne edino področje njegovega znanstvenega in pedagoškega dela, Jože Koruza je že takoj na začetku prevzel nase delo,